

ZAMONAVIY TAFSIRLARNING PAYDO BO'LISHI

Sodiqova Fotimaxon Mahmud qizi,
O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi
doktaranturaga talabgor
fotimasodiqova43@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17312961>

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy tafsirlarning paydo bo'lishi, ularning shakllanishiga sabab bo'lgan ijtimoiy, siyosiy va ilmiy omillar tahlil qilinadi. Qur'on tafsirining klassik va zamonaviy yo'nalishlari o'rtasidagi farqlar, yangi tafsir uslublarining paydo bo'lishi hamda ularning musulmon jamiyatlaridagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy tafsirlarning diniy-ma'naviy hayotga ta'siri va ularning bugungi kunda tutgan o'rni haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy tafsir, Qur'on, klassik tafsir, diniy tafsir maktablari, ijtimoiy omillar, ilmiy yondashuv, diniy-ma'naviy hayot.

ВОЗНИКНОВЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТАФСИРОВ

Аннотация: В данной статье рассматривается возникновение современных тафсиров, анализируются социальные, политические и научные факторы, способствовавшие их формированию. Освещаются различия между классическими и современными направлениями толкования Корана, а также появление новых методов интерпретации и их роль в мусульманских обществах. Кроме того, исследуется влияние современных тафсиров на религиозную и духовную жизнь в наши дни.

Ключевые слова: Современный тафсир, Коран, классический тафсир, школы толкования, социальные факторы, научный подход, религиозно-духовная жизнь

Kirish. Islom dini tarixida Qur'oni Karimni tushunish va sharhlash — tafsir san'ati juda muhim o'rin tutadi. An'anaviy tafsir usullari asosan hadislar, sahobalarning so'zlari va arab tilining lug'at qoidalari asosida shakllangan. Biroq, XVIII-XX asrlarda dunyoda yuzaga kelgan siyosiy, ijtimoiy va ilmiy o'zgarishlar Islom olimlarini Qur'on tafsirini yangi yondashuvlar orqali qayta ko'rib chiqishga majbur qildi. Shu jarayonda zamonaviy tafsirlar paydo bo'ldi.

XIX-XX asrlarda Islom dunyosida zamonaviy tafsir ilmi rivojlana boshladi. Bu davrda ijtimoiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlar sababli musulmon olimlari Qur'onni yanada kengroq va chuqurroq tahlil qilish zaruratini his qildilar. Ular Qur'onni faqat matnga asoslanib emas, balki uning nozil bo'lgan tarixiy konteksti va jamiyatdagi o'rnini ham inobatga olgan holda tushuntirishga harakat qilishdi.

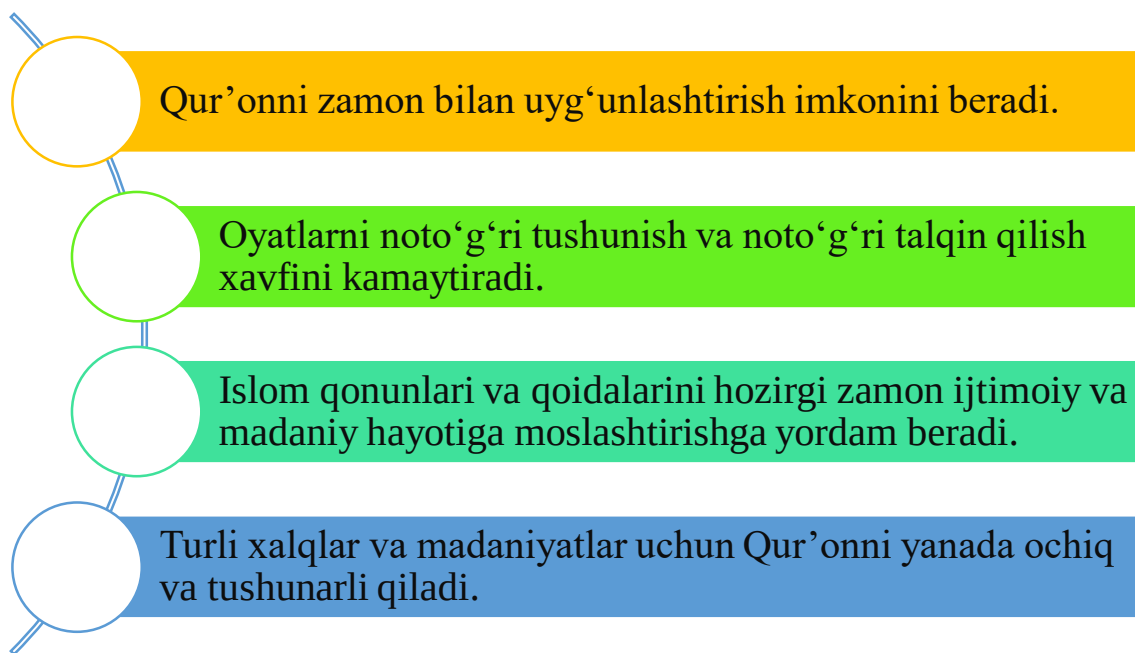
Контекстуальный тафсир и его развитие

Контекстуальный тафсир в развитии и развитии исламских ученых и тафсираторов служил. Кроме того, XX веке известный мусульманский исследователь Мухаммад Абдух, Фазлур Рахман, Саййид Кутб и другие ученые Qur'on оятларини замон ва макон шароитларига moslashtirishga urg'u berishdi. Ular Qur'onning asosiy maqsadi va ruhini tushunish uchun uning paydo bo'lgan sharoitlarini ham inobatga olish zarurligini ta'kidladilar.

Ilmiy asoslari

Контекстуальный тафсир – lingvistik, tarixiy, arxeologik va madaniy tadqiqotlar natijalariga asoslangan ilmiy yondashuvni o'z ichiga oladi. Bu tafsir usuli oyatlarning paydo bo'lgan sharoitlari, ularni qabul qilgan jamiyat va tilining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish orqali Qur'onni yanada to'g'ri tushunishga xizmat qiladi.

Kontekstual tafsirning ahamiyati

⇒ **Ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar**

G'arbiy mamlakatlarning musulmon dunyosiga bosib kirishi, mustamlakachilik, sanoat inqilobi va ilm-fan taraqqiyoti musulmon jamiyatlarida yangi ijtimoiy va siyosiy muammolarni yuzaga keltirdi. Bu muammolarni hal qilish uchun an'anaviy tafsir usullari yetarli emasligi ayon bo'ldi.

⇒ **Zamonaviy ilm-fan va tafakkur**

Zamonaviy fan, tarixshunoslik, lingvistika, arxeologiya va boshqa sohalardagi yangiliklar Qur'onning tushunilishida yangicha yondashuvlarni talab qildi. Qur'oni Karimni faqat diniy matn sifatida emas, balki tarixiy va madaniy hujjat sifatida ham o'rganish zarurati paydo bo'ldi.

⇒ **Musulmonlar o'rtasida ta'limning kengayishi**

Ta'lim tizimining rivojlanishi va musulmon olimlarning dunyo bo'ylab muloqoti yangi tafsir maktablarining shakllanishiga turtki bo'ldi. Bu orqali tafsir ilmi yanada tizimli va ilmiy asoslangan yo'nalishga o'tishni boshladi.

Zamonaviy tafsirlarning asosiy xususiyatlari

☐	☐
☐ Kontekstual yondashuv —	☐ Qur'on oyatlarini ularning paydo bo'lgan ijtimoiy va tarixiy sharoitlarini hisobga olib tushunish.
☐ Ilmiy asos —	☐ tarix, tilshunoslik, antropologiya kabi fanlar bilan uyg'unlashgan.
☐ Zamon bilan uyg'unlik —	☐ hozirgi zamon muammolari va ijtimoiy holatga moslashtirilgan.
☐ Rasional yondashuv —	☐ tafsirda mantiq va dalillarga tayanish.
☐ Qadriyatlarga hurmat —	☐ Qur'onning asliy maqsadi va ruhiyatini saqlash.

Mashhur zamonaviy mutafakkirlar

- Muhammad Abduh (1849-1905) — Islomni zamonaviylashtirish tarafdori, Qur'onni zamon bilan uyg'unlashga chaqirgan.
- Fazlur Rahman (1919-1988) — tafsirda kontekstual yondashuvni ilgari surgan.
- Sayyid Qutb (1906-1966) — Islomiy tafsirda yangi g'oyalarni ilgari surgan.
- Muhammad Asad (1900-1992) — Qur'onni ingliz tiliga tarjima qilgan va zamonaviy tafsir yozgan.

Xulosa

Zamonaviy tafsirlar Islom tafsir ilmidagi yangilik, yangicha fikrlash va zamonga moslashuv jarayonini ifodalaydi. Ular Qur'onni faqat diniy matn sifatida emas, balki insoniyatning har bir davrida amaliy yo'l-yo'riq beruvchi hayotiy kitob sifatida qayta ko'rib chiqish imkonini beradi. Shu bilan birga, zamonaviy tafsirlar musulmonlarning o'z jamiyatlarini rivojlantirishga ham katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Al-Tabari, Muhammad ibn Jarir — Jami' al-Bayan 'an Ta'wil al-Qur'an (Qur'on tafsiri, tarixiy kontekstni hisobga olgan klassik asar)
2. Fakhr al-Din al-Razi — Mafatih al-Ghayb (Tafsir al-Kabir) (Ilmiy va aqliy usullar bilan Qur'onni tushuntirish)
3. Muhammad Abduh — Tafsir al-Manar (Zamonaviy tafsirda ijtimoiy va tarixiy kontekstga alohida e'tibor)
4. Sayyid Qutb — Fi Zilal al-Qur'an (Ijtimoiy va siyosiy kontekstda Qur'onni talqin qilishga oid asar)
5. Muhammad al-Tahir ibn Ashur — Tafsir al-Tahrir wa al-Tanwir
6. (Kontekstual tafsir va lug'aviy tahlilga asoslangan zamonaviy tafsir)